
Handling 2020 nr 160

Yttrande över motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relation inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker yrkande från MP, V och S den 15 maj 2020 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Nämnden för funktionsstöd samt Göteborgs Stads äldre samt vård- och omsorgsnämnd får i uppdrag att stärka arbetet kring hur kommunens vård- och omsorgspersonal kompetensutbildas i att upptäcka våld och dess olika uttryck.
2. Nämnden för funktionsstöd samt Göteborgs Stads äldre samt vård- och omsorgsnämnd får i uppdrag att införa en rutin för hur personalen ska upptäcka, och agera vid misstanke om, våld och våld i nära relationer hos kommunens brukare inom funktionshinderverksamheten samt äldreomsorgen.
3. Nämnden för funktionsstöd samt Göteborgs Stads äldre samt vård- och omsorgsnämnd får i uppdrag att införa screening-processer inom funktionshinderverksamheten och inom äldreomsorgen för att på bästa sätt upptäcka våld och våld i nära relationer.
4. Den av Stina Svensson och Teysir Subhi väckta motionen avslås.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Martin Wannholt (D) och Karin Pleijel (MP) yrkade bifall till yrkande från MP, V och S den 15 maj 2020. Vidare yrkade Karin Pleijel (MP) avslag på yrkande från SD den 13 maj 2020.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 13 maj 2020.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkade att motionen skulle avstyrkas.

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att bifalla yrkandet från MP, V och S.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Representanterna från M, L, C och KD antecknade som yttrande en skrivelse från den 14 maj 2020.

Representanterna från D antecknade som yttrande en skrivelse från den 15 maj 2020.

Göteborg den 3 juni 2020
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yttrande

(M, L, C, KD)

Datum (2020-05-14)

Ärende nr 3.5

Yttrande angående – Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relation inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad

Yttrandet

Vi delar motionärernas engagemang och tar frågan om våld i nära relation på största allvar. Äldre riskerar en särskild utsatthet, och det oerhört viktigt att ha med det i stadens arbete mot våld i nära relation. Vi måste göra allt vi kan för att förebygga, hindra och upptäcka våld i nära relationer i äldreomsorgen.

Just nu är Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2020–2023 under bearbetning. Förslaget till plan kommer tillbaka till Social resursnämnd i oktober och går därefter vidare till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Remissversionen lyfter fram att äldre riskerar en särskild utsatthet och hanterar mycket av det som lyfts i motionen. Bland annat ska stadens personal utbildas, det finns ett screeningverktyg för att upptäcka våld i nära relation som ska användas av bland annat äldreomsorgen och boende- och gruppverksamheter ska ha återkommande aktiviteter utformade utifrån brukarnas specifika behov av information och stöd avseende risk för våldsutsatthet.

Från Alliansens sida vill vi samtidigt betona att vi är ödmjuka och öppna inför att när remissinstanserna uttalat sig, planen har arbetats om och kommer till kommunstyrelsen att förtydliganden eller fler insatser kan behövas för att förhindra våld i nära relation inom äldreomsorgen. Det är oerhört viktigt att vi inte arbetar i dubbla hjulspår, utan att arbetet sker fokuserat och enhetligt för att bekämpa våld i nära relation.

Yttrande

(D)

2020-05-15

Ärende nr: 3.5

Yttrande angående – Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad

Att arbeta systematiskt med våld i nära relationer är viktigt i alla sammanhang. Göteborg Stad har satsat på utbildning för personal inom äldreomsorgen. Det finns förslag till en ny central plan med målområde och aktiviteter kring kunskapshöjande insatser för personal inom berörda instanser. FREDA som är Socialstyrelsens screeningsverktyg med bland annat kortfrågor föreslås, enligt svar från remissinstans, att användas brett.

Vi delar syftet i motionen att bättre uppmärksamma äldres utsatthet för våld och övergrepp. Äldreomsorgen besitter en särskild möjlighet att uppmärksamma nämnda våld. Den pågående omorganisationen som leder till en Äldrenämnd, ger förutsättningar att samla de olika lokala planer som stadsdelarna har och att ta sig an en kommande central plan för våld i nära relationer.

Så i rådande läge med mycket arbete som pågår i frågan men även med andra pågående aktiviteter, såsom omorganisation och pandemi anser vi att denna motions intentioner bättre omhändertas senare i den kommande nya organisationens Äldrenämnd.

Yrkande

Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Socialdemokraterna

2020-05-15

3.5

Yrkande angående – Motion av Stina Svensson (Fi) och Teysir Subhi (Fi) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relation inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Nämnden för funktionsstöd samt Göteborgs Stads äldre samt vård- och omsorgsnämnd får i uppdrag att stärka arbetet kring hur kommunens vård- och omsorgspersonal kompetensutbildas i att upptäcka våld och dess olika uttryck
2. Nämnden för funktionsstöd samt Göteborgs Stads äldre samt vård- och omsorgsnämnd får i uppdrag att införa en rutin för hur personalen ska upptäcka, och agera vid misstanke om, våld och våld i nära relationer hos kommunens brukare inom funktionshinderverksamheten samt äldreomsorgen.
3. Nämnden för funktionsstöd samt Göteborgs Stads äldre samt vård- och omsorgsnämnd får i uppdrag att införa screening-processer inom funktionshinderverksamheten och inom äldreomsorgen för att på bästa sätt upptäcka våld och våld i nära relationer.
4. Motionen avslås

Yrkandet

Våld i nära relationer är ett samhällsproblem som återfinns i alla samhällsskikt och ett ambitiöst arbete mot våldet är viktigt. För den som lever med en våldsam partner eller annan närstående blir utsattheten ännu större när tiden som spenderas i hemmet ökar. Coronapandemin har visat detta i många länder, och det är de äldre som nu i allra högsta grad blir ännu mer utsatta. Så länge många är våldsutsatta i sina egna hem kan samhället inte bli jämställt. Alla göteborgare har rätt till ett gott och tryggt åldrande, och våldsutsatthet ska inte präglade denna sista fas i livet. Förslagen från Feministiskt initiativ är således mycket relevanta. Staden har påbörjat arbetet med en plan för att skapa ett åldersvänligt Göteborg och en ålderdom fri från våld är en självklar rättighet.

När äldreomsorgen och funktionsstödsverksamheten nu centraliseras är det angeläget att arbetet med att upptäcka våld och våld i nära relationer finns med från start. Det behövs tydliga rutiner för att upptäcka våld och rutiner hur personalen ska agera när de misstänker eller upptäcker att äldre blivit utsatta för våld. En bra metod är screening. Även om motionen särskilt pekar ut äldre vill vi,

rödgrönrosa och socialdemokrater, redan från uppstarten av de nya nämnderna även uppdra åt nämnden för funktionsstöd att göra samma sak. Även målgrupperna för denna nämnd riskerar att bli särskilt utsatta i frågor om våld.

Det är viktigt att screeningprocesserna inte bara upptäcker fysiskt och sexuellt våld. Äldre och personer med funktionsnedsättning riskerar även andra former av våld, exempelvis från andra närstående än partner eller personer de är i beroendeställning till. Det kan handla om att bli nekad sina mediciner, mat eller annat i vardagen. Partners med gemensamma konton kan utsätta varandra för ekonomiskt våld. Våldet kan ta sig uttryck som psykisk misshandel och trakasserier. Ett annat exempel är när barn som har fullmakt att hantera föräldrarnas göromål utsätter föräldrarna för olika former av våld. Kommunens arbete styrs av en stark lagstiftning, exempelvis sekretess, som påverkar möjligheterna till screening.

Mycket arbete görs runt om i staden, men i och med starten av de nämnderna kommer en unik möjlighet att ta ett helhetsgrepp. Uppstarten av nämnder och förvaltning är redan igång och det är inte troligt att stadsledningskontoret kommer att hinna slutföra en utredning innan den ansvariga nämnden redan är inrättad. Uppdragen i motionen bör således skickas direkt till de nya nämnderna för hantering där.

Yrkande

2020-05-13

Ärende nr 3.5

Yrkande angående – Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relation inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Motion avstyrkes

Yrkandet

Arbete med kompetenshöjande insatser, utvecklande av rutiner och användning av screeningverktyg för misstanke och upptäckande av våld i nära relationer inom äldreomsorgen pågår redan. Sverigedemokraterna anser att sakfrågorna i motionen är av yttersta vikt, men ser inte behov av att kommunstyrelsen ska utreda hur dessa metoder ska användas i arbetet.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-03-31

Diarienummer 1362/19

Handläggare

Liselotte Rosenquist

Telefon: 031-368 01 18

E-post: liselotte.rosenquist@stadshuset.goteborg.se

Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relation inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad

Motionen

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen i uppdrag att stärka och utreda stadens arbete med utbildning, rutiner och screeningverktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad.

I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta följande:

- Uppdra åt kommunstyrelsen att stärka arbetet kring hur kommunens vårdpersonal kan kompetensutbildas i att upptäcka våld och dess olika uttryck.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldre frågor kan införa rutiner för misstanke och upptäckande av våld i nära relationer hos kommunens brukare av äldreomsorgen.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldre frågor kan införa screening-processer inom äldre vården på bästa sätt kan användas för att upptäcka våld och våld i nära relationer.

Remissinstanser

Motionen har remitterats till nedanstående nämnder.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
SDN Norra Hisingen	Stadsdelsnämnden avstyrker motionens tre förslag och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.	Utifrån de i förvaltningens tjänsteutlåtande beskrivna åtgärder, rutiner och arbetssätt bedömer förvaltningen att de, av remisställaren, påtalade behoven redan är omhändertagna och under utveckling. Förvaltningen anser att sakfrågorna är av yttersta vikt, men ser inte behov av att kommunstyrelsen ska utreda hur

Remissinstans	Beslut	Kommentar
		dessa metoder ska användas i arbetet. Förvaltningen föreslår därför att stadsdelsnämnden ska avstyrka remissen.
SDN Majorna-Linné	Stadsdelsnämnden tillstyrker motionens tre förslag med särskilt beaktande av de synpunkter som framhålls under förvaltningens bedömning i tjänsteutlåtandet. Stadsdelsnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.	Förvaltningen ställer sig positiv till motionens förslag. Förvaltningen bedömer dock att resurser, ansvarsfördelning i de nya nämnderna, kompetens, anpassning tillsektorerna och implementering i redan befintligt arbete bör beaktas och säkerställas.
SDN Östra Göteborg	Stadsdelsnämnden tillstyrker motionen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldrefrågor kan införa utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad. Stadsdelsnämnden översänder synpunkterna i förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.	Förvaltningen ställer sig positiv till att kommunstyrelsen föreslås ges i uppdrag att stärka och utreda stadens arbete med kompetens, rutiner och screeningverktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorg och hälso-och sjukvård i Göteborgs Stad. I arbetet med detta bedömer förvaltningen att resurser som förväntade ekonomiska kostnader och säkerställande av resurser över tid, ansvarsfördelning i de nya nämnderna och vikten av tydlighet gällande vilken nämnd som ansvarar för att utreda våldet behöver säkerställas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Remissinstanserna bedömer att arbetet med att säkerställa kompetens, rutiner och screeningverktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården kräver ekonomiska resurser. Förväntade ekonomiska kostnader relateras framförallt till personal-och vikariekostnader. Implementering av rutiner och screeningverktyg kommer att medföra vikariekostnader för verksamheterna. För att möjliggöra långsiktighet i arbetet behöver en plan tas fram för hur exempelvis nyanställda kontinuerligt ska få ta del av utbildningsinsatser och genomgång av screeningverktyg. Remissinstanserna bedömer att beskrivna kostnader inte ryms inom ramen för ordinarie budget utan ekonomiska resurser behöver säkerställas över tid.

Bedömning ur ekologisk dimension

Remissinstanserna har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Enligt remissinstanserna kan när det gäller våld i äldres nära relationer övergreppen vara allt från fysisk misshandel till tvång, förnedring, ekonomiskt och materiellt våld, vanvård med mera. Äldre utgör inte en homogen grupp, utan risken för att utsättas för våld i nära relationer varierar följaktligen inom gruppen. Konsekvenser för våld och brott mot äldre är, enligt Brottsförebyggande rådet, oftast allvarligare och mer långtgående än för den övriga populationen på grund av den ökade sårbarheten som finns inom gruppen.

Bilagor

1. Motion om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad
2. Remissvar från SDN Norra Hisingen
3. Lokal plan Våld i nära Norra Hisingen
4. Remissvar från SDN Majorna-Linné
5. Remissvar från SDN Östra Göteborg

Lisbeth Nilsson

Direktör

Eva Hessman

Stadsdirektör

Handling 2019 nr 248

Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relation inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad

Sexuellt våld och våld i nära relationer upphör inte när vi blir äldre. Äldre människor är inte en homogen grupp, men något som är gemensamt för gruppen är att vi med hög ålder blir mer beroende av anhöriga och vårdpersonal, och mer isolerade från det övriga samhället. Våldet kan då bli svårare att upptäcka, och vi är mer sårbara för att bli utsatta för våld när vi befinner oss i en beroendesituation till andra.

Sveriges Pensionärsförbund (SPF) driver tillsammans med flera andra organisationer kampanjen *“Våldet går inte i pension!”* vars syfte är att lokal samverkan kommer till stånd i varje kommun för att rikta fokus på äldres utsatthet för våld och övergrepp. I Göteborg har flera kunskapshöjande föreläsningar kring detta arrangerats, t.ex. av Brottsofferjouren Väst på inbjudan av Hälsofrämjandeenheten Angered i november 2019 i samband med ‘Orange day’, FN:s internationella dag för avskaffandet av våld mot kvinnor och flickor.

Kampanjen *“Våldet går inte i pension!”* uppmärksammar sexuellt våld och våld i nära relationer hos människor över 65 år, samt hur våld kan upptäckas och förebyggas. Något som särskilt lyfts är hur kommunens medarbetare inom vård och omsorg har en unik möjlighet att både upptäcka sexuellt våld och våld i nära relationer.

Äldreomsorgen tillhör en av de enheter där frågor om våld kan ställs mer ofta. Screening, alltså att rutinemässigt ställa frågor om våld, har visat sig ha en hög effekt för att upptäcka våld i nära relationer. Äldreomsorgen har där en unik möjlighet till att upptäcka våld då vi ofta möter brukare i hemmet, då vi arbetar nära brukare, och då det ofta förekommer årligt återkommande utvärderingssamtal med brukarna. Även Anhörigstödet har en viktig roll att spela i detta. Ändå saknas ofta både rutiner och handlingsplaner för att upptäcka och förebygga våld mot äldre.

För att citera Göteborg Stads förslag till plan för våld i nära relationer 2020-2023:

“Verksamheter inom socialtjänsten, som äldreomsorgen och LSS-verksamheter, som arbetar med särskilt utsatta grupper, frågar om våld i minst utsträckning enligt Socialstyrelsens rapport Fråga om våld (2018). Det är av stor vikt att verksamheter som möter särskilt utsatta grupper har rutiner och arbetssätt som möjliggör för utsatta att berätta om de är eller har varit utsatta för våld.”

Göteborg stad ämnar införa en central äldrenämnd för att få ett helhetsgrepp över äldre frågor och äldreomsorg över kommunen. Vi i Feministiskt initiativ menar att det är ett bra tillfälle att i planeringsarbetet kring denna stärka arbetet kring våld mot äldre.

Kommunfullmäktige föreslår besluta:

- Uppdra åt kommunstyrelsen att stärka arbetet kring hur kommunens vårdpersonal kan kompetensutbildas i att upptäcka våld och dess olika uttryck.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldre frågor kan införa rutiner för misstanke och upptäckande av våld i nära relationer hos kommunens brukare av äldreomsorgen.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldre frågor kan införa screening-processer inom äldre vården på bästa sätt kan användas för att upptäcka våld och våld i nära relationer.

Stina Svensson (FI)

Teysir Subhi (FI)

§ 73 N140-0641/19

Remissvar på motion Våldet går inte i pension

Beslut

1. Stadsdelsnämnden Norra Hisingen avstyrker motionens förslag.
2. Stadsdelsnämnden Norra Hisingen översänder förvaltningens tjänsteutlåtande *Remissvar på motion Våldet går inte i pension* daterat den 5 mars 2020 som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.

Ärende

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige gällande att ge kommunstyrelsen i uppdrag att stärka och utreda stadens arbete med utbildning, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborg Stad, se bilaga 1. Ärendet är skickat på remiss till utvalda stadsdelsnämnder för yttrande senast den 31 mars 2020.

Handlingar

1. Tjänsteutlåtande daterat
2. Motion: Våldet går inte i pension
3. Lokal plan mot våld i nära relationer i Norra Hisingen 2014-2018 (2019) - reviderad version daterad 2020-02-04

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret.

Dag för justering

2020-03-26

Vid protokollet

Sekreterare

Bengt Nilsen

Ordförande

Jens Adamik

Justerande

Mikael Wallgren

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-03-05

Diarienummer N140-0641/19

Handläggare

Renas Redha

Telefon: 031-366 90 93

E-post: renas.redha@norrahisingen.goteborg.se

Remissvar på motion Våldet går inte i pension

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden Norra Hisingen avstyrker motionens förslag.
2. Stadsdelsnämnden Norra Hisingen översänder förvaltningens tjänsteutlåtande *Remissvar på motion Våldet går inte i pension* daterat den 5 mars 2020 som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige gällande utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården i Göteborg stad.

I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta följande:

- Uppdra åt kommunstyrelsen att stärka arbetet kring hur kommunens vårdpersonal kan kompetensutbildas i att upptäcka våld och dess olika uttryck.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldrefrågor kan införa rutiner för misstanke och upptäckande av våld i nära relationer hos kommunens brukare av äldreomsorgen.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldrefrågor kan införa screening-processer inom äldreården på bästa sätt kan användas för att upptäcka våld och våld i nära relationer.

Förvaltningen avstyrker motionens tre förslag. Arbeta med kompetenshöjande insatser, utvecklande av rutiner och användning av screeningverktyg för misstanke och upptäckande av våld i nära relationer inom äldreomsorgen pågår. Förvaltningen anser att sakfrågorna i motionen är av yttersta vikt men ser inte behov av att kommunstyrelsen ska *utreda* hur dessa metoder ska användas i arbetet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att arbeta för att säkerställa kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården är ett ständigt pågående arbete och kräver ekonomiska resurser. Kostnader relateras framförallt till personal- och vikariekostnader vilket verksamheterna måste ta höjd för när de arbetar systematiskt med frågan.

Förvaltningens bedömning är att staden (kommunstyrelsen enligt motionens förslag) inte behöver lägga ytterligare resurser på att *utreda* hur våld i nära relationer kan upptäckas och vilka verktyg som kan användas.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott bestående av en kombination av olika våldsformer såsom psykiskt, fysiskt och ekonomiskt våld. Mäns våld mot kvinnor är överrepresenterat inom våld i nära relationer, men våld av närstående förekommer i alla sorters parrelationer samt inom andra familje- och släktrrelationer i alla delar av samhället. Vidare kan personer inom olika grupper generellt och strukturellt beskrivas som särskilt utsatta för våld i nära relationer.

Våld i äldres nära relationer kan övergreppen vara allt från fysiskt misshandeln till tvång, förnedring, ekonomiskt och materiellt våld, vanvård med mera. Äldre utgör inte en homogen grupp, utan risken för att utsättas för våld i nära relationer som äldre varierar följaktligen inom gruppen. Konsekvenser för våld och brott mot äldre är, enligt Brottsförebygganderådet, oftast allvarligare och mer långtgående än för den övriga populationen på grund av den ökade sårbarheten som generellt finns inom gruppen.

Det finns även ett samband mellan att leva med våld och försämrad hälsa. Våld i nära relationer ger exempelvis fysiska och/eller psykiska påföljder för den som är utsatt. Dessa kan möjligtvis brytas, begränsas eller till och med förhindras om våldet upptäcks och upphör.

Forskning visar även på att det är större chans att upptäcka våld om det finns en screeningprocess där personer blir tillfrågade ifall man lever i våld eller på något sätt är utsatt (*Screening i hälso- och sjukvård för partnervåld mot kvinnor*, SBU 2016, s.1). Kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer bland äldre inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården förväntas således ge positiva effekter för de som kommer i kontakt med äldreomsorgen inom Göteborgs Stad.

Samråd

Information om förvaltningens förslag till yttrande lämnas till stadsdelsnämnden Norra Hisingens pensionärsråd den 19 mars 2020.

Norra Hisingen pensionsråd den 19 mars 2020 har ställts in på grund av Covid-19, information om förvaltningens förslag till yttrande har därför inte lämnats till pensionärsrådet.

Samverkan

Information i förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) 2020-03-18

Bilagor

1. Motion: Våldet går inte i pension
2. Lokal plan mot våld i nära relationer i Norra Hisingen 2014-2018 (2019)-uppdaterad version daterad 2020-02-04

Beslutet ska skickas till:

Tjänsteutlåtandet och protokollsutdraget ska översändas till stadsledningskontoret senast 2020-03-31.

Ärendet

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige gällande att ge kommunstyrelsen i uppdrag att stärka och utreda stadens arbete med utbildning, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborg Stad, se bilaga 1. Ärendet är skickat på remiss till utvalda stadsdelsnämnder för yttrande senast den 31 mars 2020.

Beskrivning av ärendet

Motionärerna vill ge uppdrag till kommunstyrelsen att stärka och utreda arbetet kring våld i nära relationer med kompetensutbildning, rutiner och screeningverktyg för äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården. Både centralt över staden och lokalt i förvaltningen sker ett pågående arbete med frågan.

Göteborgs Stad har en övergripande plan för hur arbetet mot våld i nära relationer för perioden 2014–2018 (2019). Förslag till ny central plan är under framtagande och i den finns målområde och aktiviteter kring kunskapshöjande insatser för personal inom berörda verksamheter samt införandet av screeningverktyget FREDA kortfrågor för våldsutsatthet. Planen föreslås gälla för samtliga nämnder och styrelser.

Stadsdelsnämnden Norra Hisingen har en lokal plan som nyligen har förlängts att gälla 2020, se bilaga 2. Planen gäller förvaltningen som helhet och innehåller mål och strategier för kompetensutveckling hos berörd personal och rutiner för att upptäcka våldsutsatthet samt kring samverkan.

Förvaltningen har även tagit fram Norra Hisingens handbok för våld i nära relationer som gäller alla sektorer i förvaltningen och som innehåller tydliga rutiner för agerande och samverkan vid misstanke och upptäck av våld i nära relation.

Inom varje verksamhetsområde upprättas specifika rutiner för situationer som rör våld i nära relationer. Sektor äldreomsorg samt hälso- och sjukvård ser till att personal har den kunskap som krävs inom den egna verksamheten för att kunna möta personer som är utsatta för våld. Kunskapsinhämtning sker genom utbildningsinsatser hos Dialoga - stadens kompetenscentrum för våld i nära relationer, där undersköterskor, sjuksköterskor och biståndshandläggare får baskunskap inom området. Biståndshandläggare utbildas i användandet av den standardiserade bedömningsmetoden FREDA kortfrågor. I sektorn ges även fördjupad utbildning för att kunna vidareutbilda och handleda sina kollegor i arbetet med att möta personer som är utsatta för våld.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen avstyrker motionens tre förslag. Som beskrivs ovan sker regelbundet kompetenshöjande insatser, utvecklande av rutiner och införande av screeningverktyg för misstanke och upptäckande av våld i nära relationer inom äldreomsorgen.

Förvaltningen anser att sakfrågorna i motionen är av yttersta vikt men ser inte behov av att kommunstyrelsen ska utreda hur dessa metoder ska användas i arbetet. Det finns god kunskap om att kompetens hos personal, tydliga rutiner och screening för att upptäcka våldsutsatthet är framgångsfaktorer för ett kvalitativt arbete mot våld i nära relationer (se *ex Framgångsfaktorer i kvinnofridsarbetet, SKL 2016*). Fokus hos kommande förvaltning

med ansvar för äldreomsorg bör vara att ta fram riktlinjer för hur de metoder som finns tillgängliga och bedöms ha effekt ska implementeras för ett framgångsrikt arbete.

För att rutiner, screening-verktyg och kompetens inom våld i nära relationer ska bli en del av det ordinarie arbetet är det viktigt att dessa anpassas efter sektor/förvaltningen samt att de förs in i befintliga styr- och ledningsstrukturer såsom välfärdens processer, budget, riktlinjer, socialtjänst-, hälso- och sjukvårdsprocessen.

I införandet av de nya nämnderna vill förvaltningen även understryka vikten av tydlighet gällande vilken nämnd som ansvarar för att utreda våldet samt för de stödinsatser som kan behöva tillsättas i dessa ärenden.

Camilla Blomqvist

Margareta Larsson

Stadsdelsdirektör

Tf sektorchef äldreomsorg samt hälso- och sjukvård

Norra Hisingen

Göteborgs
Stad

Lokal plan mot våld i nära relationer Norra Hisingen 2014–2018

Reviderad och förlängd till och med 2019-12-31 utifrån beslut i nämnd 2019-02-05 (Dnr N140-0030/19)

Bakgrund

Våld i nära relationer är ett stort samhälls- jämställdhets- och folkhälsoproblem. Denna plan gäller hela stadsdelsförvaltningen för det enda sättet att nå framgång är att vi alla tillsammans arbetar mot våld.

Hösten 2014 presenterar Göteborgs Stad en övergripande plan för hur arbetet mot våld i nära relationer ska se ut för perioden 2014-2018. I planen ges uppdrag till stadsdelarna. Planen omfattar allt våld i nära relationer, såväl fysiskt, psykiskt som sexuellt våld. Den omfattar personer som är utsatta för våld i nära relationer, barn som upplever våld i nära relationer samt personer som utövar våld i nära relationer. Ett särskilt fokus ligger i enlighet med uppdraget på asylsökande och papperslösa personer som är utsatta för våld i nära relationer. Planen omfattar inte våld utanför nära relationer.

Med våld i nära relationer menas i denna plan allt våld som sker i en nära relation, utövat av och riktat mot både män och kvinnor. Mäns våld mot kvinnor står för det mesta och grävsta våldet, men även våld i samkönade relationer och kvinnors våld mot män ingår i begreppet. Eftersom begreppet mäns våld mot kvinnor osynliggör många andra typer av våld som sker i nära relationer används begreppet våld i nära relationer i planen.

Den centrala planen utgår ifrån en normkritisk och inkluderande analys. Våld i nära relationer bör förstås utifrån ett intersektionellt perspektiv, vilket är ett begrepp för att analysera och synliggöra hur olika diskriminerande maktordningar samverkar med varandra i ett samhälle. En individ kan diskrimineras utifrån flera maktordningar samtidigt. Det kan till exempel handla om diskriminering utifrån såväl kön, ålder, etnicitet, funktionsnedsättning som sexuell läggning.

En lokal plan för genomförande i stadsdelsförvaltningen upprättas med utgångspunkt i den centrala planen. Planen gäller förvaltningen som helhet. Den centrala planen kan användas för att inhämta bakgrundkunskap dels om stadens arbete då det gäller våld i nära relationer, men också definition av begreppet våld och grupper som är särskilt utsatta för våld i nära relationer belyses. En beskrivning av kommunens särskilda ansvar på området inom socialtjänstlagen finns också med samt statistik på området.

Det övergripande målet för arbetet mot våld i nära relationer i Göteborgs Stad är visionärt och innebär att *våld i nära relationer har upphört*. Identifierade utvecklingsområden för att sträva mot detta mål är:

- Likabehandling
- Samordning och samverkan
- Kompetensutveckling

- Bemötande
- Stöd och skydd
- Information
- Permanent boende
- Temporärt boende
- Kontroll och uppföljning av verksamheter som utför insatser enligt Socialtjänstlagen
- Uppföljning

Aktiviteter kommer att genomföras successivt under planens giltighetstid från år 2014 till och med år 2018. Arbetet mot våld i nära relationer ska kopplas samman med det generella folkhälsoarbetet, jämställdhetsarbetet, arbetet med generell brottsutsatthet och Göteborgs Stads budget.

Arbetet med våld i nära relationer i stadsdelen.

I stadsdelen leds arbetet mot våld i nära relationer av förvaltningsledningen som ser till att den lokala planen implementeras och följs upp. Detta för att ge mandat och tyngd i arbetet.

En tvärssektoriell arbetsgrupp har det operativa ansvaret för att utveckla arbetet och samarbetet inom stadsdelen vad gäller våld i nära relationer. Den tvärssektoriella arbetsgruppen består av verksamhetsutvecklare/enhetschefer från alla sektorer samt utvecklingsledare folkhälsa och sammankallande för arbetsgruppen är en utsedd utvecklingsledare/verksamhetsutvecklare.

Inom varje verksamhetsområde upprättas behövliga rutiner för situationer som rör våld i nära relationer. Det är enhetschefens ansvar att se till att all personal har den kunskap och utbildning som krävs inom den egna verksamheten för att kunna möta personer utsatta för våld. Personalen bör vara trygg i bemötande och i hur frågan hanteras inom verksamheten.

Mål: Alla personer som lever i våld i nära relationer ska få lika skydd, hjälp och stöd i staden utifrån sina individuella behov.

Strategier:

- Utarbeta lokala planer för genomförande av Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2014-2018.
- Ta fram områdesgemensamma rutiner för att upptäcka våld i nära relationer.

Mål: Arbetet mot våld i nära relationer ska vara samordnat i stadsdelsförvaltningen.

Strategier:

- Samordna arbetet mot våld i nära relationer sektorsövergripande i stadsdelen.
- Utveckla och skapa former för samverkan utifrån behov på individnivå, inom och mellan olika enheter/verksamheter i socialtjänsten i SDF.
- Ta fram en plan för det förebyggande arbetet som ska riktas ut i stadsdelen.
- Lyft fram frågan om våld i nära relationer i jämställdhetsarbetet.

Mål: Det finns en tydlig samverkan i staden som underlättar för personer som lever med våld i nära relationer.

Strategier:

- Representanter från Norra Hisingen deltar i de samverkansorgan som finns i staden; internt och externt.

Mål: Det ska finnas ett systematiskt förebyggande arbete mot våld i nära relationer.

Strategi:

- Utveckla och implementera ett normkritiskt perspektiv i förvaltningens verksamheter.

Mål: Förekomst av våld i nära relationer upptäcks i ett tidigt skede. Det finns en trygghet och säkerhet i yrkesrollen vid kontakt med våld i nära relationer.

Strategi:

- Se till att all personal inom stadsdelen har grundläggande utbildning i våld i nära relationer i den omfattning som verksamhetsområdet kräver.

Mål: Personer som lever med våld i nära relationer får ett respektfullt och kompetent bemötande.

Strategi:

- Arbeta fram rutiner för ett gemensamt förhållningssätt för samtliga sektorer/verksamheter som kommer i kontakt med våld i nära relationer.
- Ta fram och erbjuda fördjupningsutbildningar till framförallt nyckelpersoner i bemötande där normkritik och intersektionalitet utgör en viktig del.

Mål: Personer utsatta för våld erbjuds stöd och skydd.

Strategi:

- Utveckla arbetssätt för att upptäcka våldsutsatthet samt erbjuda stöd och hjälp till utsatta grupper så som funktionsnedsatta, missbruk, äldre, unga, HBTQ, papperslösa, asylsökande, barn som bevittnat våld och utländsk bakgrund (etnicitet).

Mål: Personer som utövar våld erbjuds stöd och hjälp för att bryta sitt beteende.

Strategi:

- Utveckla arbetssätt för att fånga upp och erbjuda stöd och hjälp till personer som utövar våld i nära relationer.

Mål: Barn som har upplevt våld får stöd och skydd utifrån sina egna behov.

Strategi:

- Utveckla stöd- och hjälpinsatser och samverkan med andra berörda aktörer, för barn som lever med våld i hemmet.

Mål: Information om våld i nära relationer är relevant och tillgänglig utifrån olika gruppers förutsättningar och behov.

Strategi:

- Se till att information om våld i nära relationer är relevant och tillgänglig utifrån olika gruppers förutsättningar och behov.

Mål: Det finns en systematisk uppföljning av arbetet mot våld i nära relationer i Göteborgs Stad.

Strategi:

- Gemensamma rutiner för hur ärenden där våld i nära relationer förekommer ska hanteras i stadens verksamhetssystem för myndighetsutövning inom socialtjänsten.
- Årlig uppföljning av förekomsten av ärenden rörande våld i nära relationer i stadens verksamhetssystem.
- Årlig uppföljning av nationella öppna jämförelser på brottsofferområdet.

Utdrag ur Protokoll
Sammanträdesdatum
2020-03-12

Svar på remiss om motion kring utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen

§ 46, N135-0426/19

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har skickat in en motion till kommunfullmäktige. Motionen har skickats på remiss till bland annat stadsdelsnämnden Majorna-Linné för yttrande.

Beslut

1. Stadsdelsnämnden Majorna-Linné tillstyrker förslagen i motionen om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad, med särskilt beaktande av de synpunkter som framhålls i tjänsteutlåtandet under förvaltningens bedömning.
2. Stadsdelsnämnden Majorna-Linné översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Handlingar

Tjänsteutlåtande, 2020-02-18

Bilaga 1: Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relation inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad, Kommunfullmäktige Handling 2019 nr 248

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret (diarienummer 1362/19). Yrkanden, skiljaktiga meningar, reservationer, särskilda yttranden m m från nämndbehandlingen ska bifogas.

Dag för justering

2020-03-12

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Henriksson

Ordförande

Lena Olinder (M)

Justerande

Jennifer Merelaid Hankins (V)

Protokollsutdragets riktighet intygas av registrator Catrine Källström

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2020-02-18
N135-0426/19

Handläggare Anna Thomasson
Telefon: 031-365 00 00 (växel)
E-post: anna.thomasson@majornalinne.goteborg.se

Svar på remiss om motion kring utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden Majorna-Linné tillstyrker förslagen i motionen om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad, med särskilt beaktande av de synpunkter som framhålls i tjänsteutlåtandet under förvaltningens bedömning.
2. Stadsdelsnämnden Majorna-Linné översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har kommit in med en motion till kommunfullmäktige om utbildning, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården i Göteborg Stad. Motionen har skickats på remiss till bland annat stadsdelsnämnden Majorna-Linné för yttrande.

Våld i nära relationer upphör inte när vi blir äldre. Personer inom olika grupper kan generellt och strukturellt beskrivas som särskilt utsatta för våld i nära relationer, detta kan bland annat gälla äldre. Det som kan anses vara gemensamt för särskilt utsatta grupper är att samhällets skydd och stöd vid våldsutsatthet ofta inte är anpassat för de särskilda behov som utsattheten kan ge upphov till.

Förvaltningen ställer sig positiv till motionens förslag om att kommunstyrelsen ges i uppdrag att stärka och utreda stadens arbete med kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården i Göteborgs Stad. I arbetet med detta bedömer förvaltningen dock att resurser, ansvarsfördelning i de nya nämnderna, kompetens, anpassning till sektorerna och implementering i redan befintligt arbete bör beaktas och säkerställas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att arbeta för att säkerställa kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården förutsätter ekonomiska resurser. Förväntade ekonomiska kostnader relateras framförallt till personal- och vikariekostnader. Kompetenshöjande insatser för personal samt implementering av rutiner och screening-verktyg kommer medföra vikariekostnader för verksamheterna. För att möjliggöra långsiktighet i arbetet behöver en plan tas fram för hur exempelvis

nyanställda kontinuerligt ska få ta del av utbildningsinsatser och introduktion till screeningverktyg. Förvaltningen bedömer inte att ovan beskrivna kostnader kommer att kunna hanteras inom ramen för ordinarie budget utan ekonomiska resurser behöver säkerställas över tid.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet och ingen får utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Detta fastslås i artikel tre och fem i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott bestående av en kombination av olika våldsformer såsom psykiskt, fysiskt och ekonomiskt våld.

Mäns våld mot kvinnor är överrepresenterat inom våld i nära relationer, men våld av närstående förekommer i alla sorters parrelationer samt inom familje- och släktrrelationer i alla delar av samhället. Vidare kan personer inom olika grupper generellt och strukturellt beskrivas som särskilt utsatta för våld i nära relationer. Den särskilda utsattheten kan exempelvis härledas till en ökad risk att majoritetssamhället brister i att upptäcka våldet, men det kan även handla om att ens livssituation ger en ökad risk att bli utsatt för våld av närstående. Särskilt utsatta grupper kan gälla äldre, hbtq-personer, unga, personer med funktionsnedsättning, personer med psykisk ohälsa samt personer i missbruk. Det som kan anses vara gemensamt för särskilt utsatta grupper är att samhällets skydd och stöd vid våldutsatthet ofta inte är anpassat för de särskilda behov som utsattheten kan ge upphov till. Begreppet särskild utsatthet kan användas för att synliggöra hur personer kan vara utsatta för våld och diskriminering på ett sätt som kräver särskilda stödinsatser.

När det gäller våld i äldres nära relationer kan övergreppen vara allt från fysiskt misshandeln till tvång, förnedring, ekonomiskt och materiellt våld, vanvård med mera. Äldre utgör inte en homogen grupp, utan risken för att utsättas för våld i nära relationer som äldre varierar följaktligen inom gruppen. Att inta ett intersektionellt perspektiv på våld i nära relationer kan stärka arbetet med att tillgängliggöra samhällets skydd och stöd till alla.

Konsekvenser för våld och brott mot äldre är, enligt Brottsförebyggande rådet, oftast allvarigare och mer långtgående än för den övriga populationen på grund av den ökade sårbarheten som generellt finns inom gruppen. Vidare finns det ett samband mellan att leva med våld och försämrad hälsa. Våld i nära relationer ger exempelvis fysiska och/eller psykiska påföljder för den som är utsatt. Dessa kan möjligtvis brytas, begränsas eller till och med förhindras om våldet upptäcks i ett tidigt skede. Forskning visar även på att det är större chans att upptäcka våld om det finns en screeningprocess där personer blir tillfrågade ifall man lever i våld eller på något sätt är utsatt (SBU 2016, s.1). Kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer bland äldre inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården förväntas således ge positiva effekter för de som kommer i kontakt med äldreverksamheter inom Göteborgs Stad.

Samverkan

Information i förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 5 mars 2020.

Beslutet skickas till

Stadsledningskontoret (diarienummer 1362/19). Yrkanden, skiljaktiga meningar, reservationer, särskilda yttranden m m från nämndbehandlingen ska bifogas.

Bilagor

1. Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relation inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad, Kommunfullmäktige Handling 2019 nr 248

Ärendet

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har skickat in en motion till kommunfullmäktige om utbildning, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården i Göteborg Stad. Motionen har skickats på remiss till bland annat stadsdelsnämnden Majorna-Linné för yttrande senast den 31 mars 2020.

Beskrivning av ärendet

Motionärerna lyfter i motionen att Sveriges Pensionärsförbund (SPF) tillsammans med flera andra organisationer driver kampanjen "Våldet går inte i pension!" vars syfte är att lokal samverka bedrivs i varje kommun för att rikta fokus på äldres utsatthet för våld och övergrepp. Kampanjen uppmärksammar sexuellt våld och våld i nära relationer hos människor över 65 år, samt hur våld kan upptäckas och förebyggas. Något som särskilt lyfts är hur kommunens medarbetare inom vård och omsorg har möjlighet att både upptäcka sexuellt våld och våld i nära relationer.

Motionärerna skriver att screening, alltså att rutinmässigt ställa frågor om våld, har visat sig ha en hög effekt för att upptäcka våld i nära relationer. Av denna anledning lyfter motionen att medarbetare inom äldreomsorgen har en unik möjlighet till att upptäcka våld och att även anhörigstödet har en viktig roll att spela i detta, men att det idag ofta saknas rutiner för arbetet. I motionen föreslås därför att kommunfullmäktige ska besluta om att ge följande uppdrag till kommunstyrelsen:

- stärka arbetet kring hur kommunens vårdpersonal kan kompetensutbildas i att upptäcka våld och dess olika uttryck.
- utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldre frågor kan införa rutiner för misstanke och upptäckande av våld i nära relationer hos kommunens brukare av äldreomsorgen.
- utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldre frågor kan införa screening-processer inom äldre vården på bästa sätt kan användas för att upptäcka våld och våld i nära relationer.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ställer sig positiv till att kommunstyrelsen föreslås utreda och förstärka arbetet med kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer bland äldre inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården. I arbetet med detta bedömer förvaltningen att nedan beskrivna aspekter bör beaktas.

Resurser

Att arbeta för att säkerställa kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården förutsätter ekonomiska resurser. Förväntade ekonomiska kostnader relateras framförallt till personal- och vikariekostnader. Kompetenshöjande insatser för personal samt implementering av rutiner och screening-verktyg kommer medföra vikariekostnader för verksamheterna. För att möjliggöra långsiktighet i arbetet behöver en plan tas fram för hur exempelvis nyanställda kontinuerligt ska få ta del av utbildningsinsatser och genomgång av screening-verktyg. Förvaltningen bedömer inte att ovan beskrivna kostnader kommer att kunna hanteras inom ramen för ordinarie budget utan ekonomiska resurser behöver säkerställas över tid.

Ansvarsfördelning i de nya nämnderna och kompetens

Våld i nära relationer är ett komplext samhällsproblem som ofta kräver fler olika insatser både för den som utsatts men även för förövaren. Idag kan dessa insatser beröra både sektor äldreomsorg samt hälso- och hälsosjukvård och sektor individ- och familjeomsorg beroende på insatsernas karaktär. I införandet av de nya nämnderna vill förvaltningen understryka vikten av tydlighet gällande vilken nämnd som ansvarar för att utreda våldet samt de stödinsatser som kan behövas tillsättas i dessa ärenden.

Vidare förutsätter arbetet särskild kompetens om både våld i nära relationer men även om målgruppen äldre. Exempelvis kan utåtagerande och våldsamt beteende vara en problematik vid kognitiva sjukdomsförlopp såsom demenssjukdom, där det är viktigt att eventuella stödinsatser kopplat till våld i nära relationer även fokuserar på behandling av sjukdomstillståndet.

Anpassning till sektorn och implementering i redan befintligt arbete

För att rutiner, screeningverktyg och kompetens inom våld i nära relationer ska bli en del av det ordinarie arbetet är det viktigt att dessa anpassas efter sektorn. Det är även viktigt att dessa implementeras i redan befintliga processer såsom välfärdens processer, socialtjänstprocessen samt hälso- och sjukvårdsprocessen. För att tydligt samla de stadenövergripande uppdragen kopplat till våld i nära relationer bör även perspektivet med våld i nära relationer bland äldre tydliggöras i Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer. I planens remissversion konstateras äldre som en av flera riskgrupper men perspektivet följer inte med på ett tydligt sätt i hela planens målkedja.

Babbs Edberg

Birgitta Thielen

Tf. Stadsdelsdirektör

Sektorchef Äldreomsorg samt hälso- och sjukvård

Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad.

§ 90, N132-0955/19

Ärendet

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige gällande att ge kommunstyrelsen i uppdrag att stärka och utreda stadens arbete med utbildning, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården i Göteborg Stad. Ärendet är skickat på remiss till utvalda stadsdelsnämnder för yttrande senast den 2020-03-31.

Handling

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2020-02-18.

Yrkande

Lennart Hansson (FI) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslut

1. Stadsdelsnämnden Östra Göteborg beslutar att tillstyrka remissen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldre frågor kan införa utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad.
2. Stadsdelsnämnden översänder synpunkterna i förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Stadsdelsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Protokollsanteckning

Peter Mattiasson (M) anmäler följande protokollsanteckning från M, L och D: Moderaterna, Liberalerna och Demokraterna delar syftet i motionen att bättre uppmärksamma äldres utsatthet för våld och övergrepp. Likaledes att äldreomsorgen besitter en särskild möjlighet att upptäcka nämnda våld, inte minst genom möten med brukare i det egna hemmet. Kvinnors vanvård i hemmet av sina äldre män är exempelvis ett förekommande problem som genom förslaget snabbare kan upptäckas. Moderaterna och Liberalerna betonar emellertid att budget fastställd av kommunfullmäktige respekteras i likhet med nödvändigheten att se över stadens utgifter. Om uppdraget resulterar i förhöjda kostnader för Göteborgs stad måste detta ställas mot en översyn av andra redan fastställda utgifter.

Expedieras

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2020-03-24

Vid protokollet

Sekreterare

Annika Funkqvist

Ordförande

Peter Mattiasson

Justerande

Stina Sewén

Vid protokollet

Annika Funkqvist

Rätt utdraget intygar i tjänsten

Joakim Barkström
Registrator

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-02-18

Diarienummer N132-0955/19

Handläggare

Inger Börmark, Karin Manhem

Telefon: 031-365 36 10

E-post: karin.manhem@ostra.goteborg.se

Svar på remiss. Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden Östra Göteborg beslutar att

1. Tillstyrka remissen att utreda hur en ny nämnd ansvarig för äldre frågor kan införa utbildning, rutiner och screening för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad.
2. Översända synpunkterna i förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Förklara paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige gällande att ge kommunstyrelsen i uppdrag att stärka och utreda stadens arbete med utbildning, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården i Göteborg Stad. Ärendet är skickat på remiss till utvalda stadsdelsnämnder för yttrande senast den 2020-03-31.

Sammanfattning

Våld i nära relationer upphör inte när vi blir äldre. Personer inom olika grupper kan generellt och strukturellt beskrivas som särskilt utsatta för våld i nära relationer, detta kan bland annat gälla äldre. Det som kan anses vara gemensamt för särskilt utsatta grupper är att samhällets skydd och stöd vid våldsutsatthet ofta inte är anpassat för de särskilda behov som utsattheten kan ge upphov till.

Förvaltningen ställer sig positiv till att kommunstyrelsen föreslås ges i uppdrag att stärka och utreda stadens arbete med kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården i Göteborg Stad.

I arbetet med detta bedömer förvaltningen att resurser som förväntade ekonomiska kostnader och säkerställande av resurser över tid, ansvarsfördelning i de nya nämnderna och vikten av tydlighet gällande vilken nämnd som ansvarar för att utreda våldet behöver säkerställas. Även de stödinsatser som kan behövas tillsättas i dessa ärenden, kompetens

samt anpassning till sektorerna och implementering i redan befintligt arbete och processer som socialtjänstprocessen bör beaktas och säkras.

Bakgrund

Sveriges Pensionärsförbund (SPF) driver tillsammans med flera andra organisationer kampanjen "*Våldet går inte i pension!*" vars syfte är att lokal samverkan kommer till stånd i varje kommun för att rikta fokus på äldres utsatthet för våld och övergrepp. Kampanjen uppmärksammar sexuellt våld och våld i nära relationer hos människor över 65 år, samt hur våld kan upptäckas och förebyggas. Något som särskilt lyfts är hur kommunens medarbetare inom vård och omsorg har möjlighet att både upptäcka sexuellt våld och våld i nära relationer.

Screening, alltså att rutinmässigt ställa frågor om våld, har visat sig ha en hög effekt för att upptäcka våld i nära relationer. Äldreomsorgen har där en unik möjlighet till att upptäcka våld då möten sker med brukare i hemmet, då arbetet är nära brukare, och då det ofta förekommer årligt återkommande utvärderingssamtal med brukarna. Även anhörigstödet har en viktig roll att spela i detta. Ändå saknas ofta både rutiner och handlingsplaner för att upptäcka och förebygga våld mot äldre. Göteborg stad ämnar införa en central äldrenämnd för att få ett helhetsgrepp över äldre frågor och äldreomsorg över kommunen. Feministiskt initiativ menar att det därför är ett bra tillfälle att i planeringsarbetet kring denna stärka arbetet kring våld i nära relationer bland äldre.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att arbeta för att säkerställa kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården förutsätter ekonomiska resurser. Förväntade ekonomiska kostnader relateras framförallt till personal- och vikariekostnader. Kompetenshöjande insatser för personal samt implementering av rutiner och screening-verktyg kommer medföra vikariekostnader för verksamheterna. För att möjliggöra långsiktighet i arbetet behöver en plan tas fram för hur exempelvis nyanställda kontinuerligt ska få ta del av utbildningsinsatser och genomgång av screening-verktyg.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen/bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet och ingen får utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Detta fastslås i artikel tre och fem i Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott bestående av en kombination av olika våldsformer såsom psykiskt, fysiskt och ekonomiskt våld. Mäns våld mot kvinnor är överrepresenterat inom våld i nära relationer, men våld av närstående förekommer i alla sorters parrelationer samt inom andra familje- och släkterelationer i alla delar av samhället. Vidare kan personer inom olika grupper generellt och strukturellt beskrivas som särskilt utsatta för våld i nära relationer. Den särskilda utsattheten kan exempelvis härledas till en ökad risk att samhället brister i att

upptäcka våldet men det kan även handla om att ens livssituation ger en ökad risk att bli utsatt för våld av närstående.

Särskilt utsatta grupper kan gälla äldre, hbtq-personer, unga, personer med funktionsnedsättning, personer med psykisk ohälsa samt personer i missbruk. Det som kan anses vara gemensamt för särskilt utsatta grupper är att samhällets skydd och stöd vid våldsutsatthet ofta inte är anpassat för de särskilda behov som utsattheten kan ge upphov till. Begreppet särskild utsatthet kan användas för att synliggöra hur personer kan vara utsatta för våld och diskriminering på ett sätt som kräver särskilda stödinsatser.

Gällande våld i äldres nära relationer kan övergreppen vara allt från fysisk misshandel till tvång, förnedring, ekonomiskt och materiellt våld, vanvård med mera. Äldre utgör inte en homogen grupp, utan risken för att utsättas för våld i nära relationer som äldre varierar följaktligen inom gruppen. Konsekvenser för våld och brott mot äldre är, enligt Brottsförebygganderådet, oftast allvarigare och mer långtgående än för den övriga populationen på grund av den ökade sårbarheten som generellt finns inom gruppen. Vidare finns det en korrelation mellan att leva med våld och försämrad hälsa.

Våld i nära relationer ger exempelvis fysiska och/eller psykiska påföljder för den som är utsatt. Dessa kan möjligtvis brytas, begränsas eller till och med förhindras om våldet upptäcks och upphör. Forskning visar även på att det är större chans att upptäcka våld om det finns en screeningprocess där personer blir tillfrågade ifall man lever i våld eller på något sätt är utsatt (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering - SBU 2016, s.1). Kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer bland äldre inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården förväntas således ge positiva effekter för de som kommer i kontakt med verksamheter som arbetar med äldre frågor inom Göteborgs Stad.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ställer sig positiv till att kommunstyrelsen föreslås utreda och förstärka arbetet med kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer bland äldre inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården. I arbetet med detta bedömer förvaltningen att nedan beskrivna aspekter bör beaktas.

Resurser

Att arbeta för att säkerställa kompetens, rutiner och screening-verktyg för att upptäcka våld i nära relationer inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården förutsätter ekonomiska resurser. Förväntade ekonomiska kostnader relateras framförallt till personal- och vikariekostnader. Kompetenshöjande insatser för personal samt implementering av rutiner och screening-verktyg kommer medföra vikariekostnader för verksamheterna. För att möjliggöra långsiktighet i arbetet behöver en plan tas fram för hur exempelvis nyanställda kontinuerligt ska få ta del av utbildningsinsatser och genomgång av screening-verktyg. Förvaltningen bedömer inte att ovan beskrivna kostnader kommer att kunna hanteras inom ramen för ordinarie budget utan ekonomiska resurser behöver säkerställas över tid.

Ansvarsfördelning i de nya nämnderna och kompetens

Våld i nära relationer är ett komplext problem som ofta kräver fler olika insatser både för den som utsatts men även för förövaren. Idag kan dessa insatser beröra både sektor äldreomsorg samt hälso- och hälsosjukvård och sektor individ- och familjeomsorg beroende på insatsernas karaktär. I införandet av de nya nämnderna vill förvaltningen understryka vikten av tydlighet gällande vilken nämnd som ansvarar för att utreda våldet samt de stödinsatser som kan behövas tillsättas i dessa ärenden.

Vidare förutsätter arbetet särskild kompetens om både våld i nära relationer men även om målgruppen äldre. Exempelvis kan utåtagerande beteende vara en problematik vid kognitiva nedsättningar såsom demenssjukdom, där det är viktigt att eventuella stödinsatser kopplat till våld i nära relationer även fokuserar på behandling av sjukdomstillståndet.

Anpassning till sektorn och implementering i redan befintligt arbete

För att rutiner, screening-verktyg och kompetens inom våld i nära relationer ska bli en del av det ordinarie arbetet är det viktigt att dessa anpassas efter sektorn. Det är även viktigt att dessa implementeras i redan befintliga processer såsom välfärdens processer, socialtjänstprocessen och hälso- och sjukvårdsprocessen. För att tydligt samla de stadenövergripande uppdragen kopplat till våld i nära relationer bör även perspektivet med våld i nära relationer bland äldre tydliggöras i Göteborg stads plan mot våld i nära relationer.

Samverkan

Information i Lokal samverkansgrupp (LSG) den 10 mars 2020.

Information i Förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 11 mars 2020.

Samråd

Samråd med Pensionärsrådet den 18 mars 2020.

Stadsdelsförvaltning Östra Göteborg

Gitte Caous
Stadsdelsdirektör

Inger Börmark
Sektorschef